

Stockholm den 10 februari 2012

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

KLYS preliminära synpunkter på EU-kommissionens förslag till nytt program för stöd till kultur och kreativitet - Kreativa Europa

Förslagets inriktning och fokus

Det är glädjande att EU-kommissionen genom det föreslagna stödprogrammet erkänner värdet och potentialen av den kulturella och kreativa sektorn, och att kulturen därigenom ges en starkare ställning i EU. Att programmet ska bidra till Europas kulturella och språkliga mångfald och att hänvisningar görs till Unescos konvention till skydd för kulturell mångfald är också mycket positivt. Men genom programmets utvidgning och den tydliga kopplingen till EU:s 2020-strategi, som innebär att stöden i första hand ska bidra till fler jobb och tillväxt, ställs kulturens egenvärde och därmed kulturens kärna - kulturskaparna - i skymundan.

Programmet fokuserar enligt KLYS i alldeles för hög utsträckning på stärkt konkurrenskraft och tillväxt. De kulturella och kreativa näringarna ska hjälpa Europa ur den ekonomiska krisen. Det är inte fel i sig att konsten och kulturen också kan ha den effekten, men KLYS efterlyser i programmet en bättre balans mellan den icke-marknadsorienterade kulturen och den "instrumentella" kulturen, som är lukrativ och genererar tillväxt. Konsten och de som skapar den får inte tillräckligt utrymme i förslaget. Vi vill från KLYS understryka att de konstnärligt yrkesverksamma utgör en mycket stor del, många gånger hela arbetsstyrkan, i de kulturella verksamheter som karaktäriserar området.

KLYS är också skeptisk till kravet om att de projekt som får stöd ska ha "a European added value", åtminstone om det europeiska mervärdet innebär något annat än kulturellt samarbete över nationsgränserna. Det bör enligt KLYS räcka att ett projekt innebär ett internationellt samarbete i Europa eller med utanföriggande länder, d v s att det gränsöverskridande samarbetet i sig är ett mervärde.

En risk med den inriktning som programmet har kommit att få är att när projekten måste anpassas till 2020-strategin och ett europeiskt mervärde måste krystas fram, urvattnas projekten konstnärligt för att passa in i kraven.

Kultur- och mediepolitik är som bekant nationella angelägenheter och det är därför en riktig avgränsning av programmet - i likhet med de tidigare – att det koncentrerar sig på gränsöverskridande samarbeten, uppbyggnad av internationella nätverk och utbyte av kultur mellan länderna. Möjligheterna att uppleva film, litteratur, musik m m från andra europeiska länder är fortfarande begränsade, men har stor potential.

Förslagets budget

Förslaget till en ökad budget på 300 miljoner euro per år för det nya programmet välkomnas av KLYS, men ännu viktigare än en ökad EU-budget för kultur är att det finns stödordningar och finansiering på hemmaplan, som kan matcha de medel som kan erhållas ur ramprogrammet. En förutsättning för att det svenska kulturlivet ska kunna delta i Kreativa Europa är därför enligt KLYS en stark nationell, regional och lokal kulturpolitik i Sverige.

Sammanlagning av tidigare program

Programmet ersätter de tidigare Kultur-, Media- samt Media mundus-programmen, som slås samman i ett program, dock uppdelade i olika programområden. KLYS har inga invändningar mot sammanslagningen som sådan, men den har lett till en ökad fokusering på det marknadsanpassade och konkurrenskraftiga i programmet som helhet.

Tillgänglighet och förenklingar i ansökningsförfarandet

Ambitionen med Kreativa Europa sägs vara att programmet ska bli enklare, synligare och tillgängligare. Det är vällovligt och välkommet, särskilt för KLYS medlemsorganisationer och yrkesgrupper som uppfattat de tidigare kulturrampprogrammen som svårtillgängliga.

Det är inte helt lätt för KLYS att bedöma om det nya programmet innebär större eller mindre möjligheter för svenska kulturaktörer att söka och få pengar. De förenklingar i ansökningsförfarandet som föreslås är naturligtvis positiva för KLYS konstnärsgupper. Den ökade flexibiliteten bör kunna främja svenska kulturaktörer. Det är av vikt att stöden inte bara går till de som har resurser att anlita konsulter och andra mellanhänder för att få hjälp med ansökningsprocessen. Vi hoppas också att transparensen förbättras i det nya programmet.

Små aktörer

För KLYS är en av de viktigaste frågorna att lyfta när det gäller Kreativa Europa att små aktörer ska få tillgång till stöd i det nya programmet och att stöden ska gagna de konstnärligt yrkesverksamma. Med små aktörer menar KLYS organisationer/verksamheter med högst fem anställda och s k mikroföretag, t ex egenföretagande kulturskapare. De företag som i programmet kallas för "small and medium sized companies" är stora aktörer i det kulturliv som KLYS och dess medlemmar befinner sig i. När Vladimir Sucha från EU-kommissionen på Interkulturs och Riksteaterns konferens i december påstod att 50 % av kulturstöden gått till kulturaktörer som har mindre än elva anställda, säger det nästan ingenting om de aktörer

som vi betraktar som små. På kulturområdet är mer än fem personer anställda en relativt stor organisation/verksamhet.

Garantifonden

I programmet föreslås ett nytt s k finansiellt instrument (en sorts lånegaranti från EU-budgeten) där små aktörer ska få tillgång till en miljard euro i banklån. Garantifonden synes vara en ny och innovativ finansieringsmöjlighet för små aktörer på området. Men det är svårt att förutse hur denna garantifond kommer att fungera för konstnärliga verksamheter.

En s k Creative Desk

I förslaget skissas en s k Creative Desk, som ska kunna ersätta de nationella mediedeskarna och kulturkontaktkontoren. Detta är visserligen en effektivisering och logisk konsekvens av sammanslagningen av de tidigare Kultur-, Media- och Media Mundus-programmen, men kan leda till att viktig sakkunskap på de respektive områdena försvinner.

För KLYS

Ulrica Källén Lörelius

Förbundssekreterare/jurist